

Datum: 2024-11-27

Ärendenummer: SLK-2024-00813

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer: U2024/01680

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet – Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)

Göteborgs Stad är delvis positiva till stora delar av betänkandets förslag då merparten bedöms främja folkbildningens utveckling. Göteborgs Stad är negativa till den föreslagna förändringen att mål för folkbildningen inte explicit ska inkluderas i förordningen. Folkbildningen bidrar till individ och samhälle och är betydelsefull för att öka delaktigheten. Staden anser att utredningen funnit en god balans mellan att bevara folkbildningens oberoende genom att behålla självförvaltningsmodellen samtidigt som möjligheterna till kvalitativa kontroller och uppföljningar förbättras. Den förändrade balansen mellan staten och folkbildningsaktörerna bedöms kunna bidra till att säkerställa att offentliga medel används till avsedda ändamål. Detta kan även stärka tilltron till såväl statsförvaltning som folkbildningens aktörer.

Göteborgs Stad ser positivt på den nya målstrukturen för folkbildningspolitiken. Syftet med statsbidraget tydliggörs, vilket bedöms bidra till att nå måluppfyllelsen. Staden bedömer att stabila och varaktiga mål främjar folkbildningen. Samtidigt ser staden att utredningen föreslår att det övergripande målet och delmålen inte explicit ska skrivas ut i förordningen om statsbidrag till folkbildningen. I stället föreslås skrivningen ”de av riksdagen beslutade målen för folkbildningspolitiken”. Denna indirekta skrivning innebär att riksdagen kan ändra målen för folkbildningspolitiken utan att ändra i förordningen. Staden ser en risk att detta leder till bristande kontinuitet, vilket kan hämma folkbildningsarbetet. Göteborgs stad ser även en stor risk för ökad politisk styrning av folkbildningens verksamhet från riksdagen, något som skulle kunna begränsa friheten och självständigheten för folkbildningens aktörer.

Göteborgs Stad noterar att mål och delmål samt indikatorer saknar begreppet demokrati. Staden anser att detta är problematiskt då studieförbunden utför mycket demokratistärkande arbete, bland annat inom föreningsteknik och stöd till samverkansparter från civilsamhället. Staden ser däremot positivt på att det ställs krav på att likalydande demokrativillkor för all statlig bidragsgivning till civilsamhället. Detta bedöms vara av stor betydelse för möjligheten att begränsa bidrag till de organisationer som inte klarar av att uppnå villkoren.

Staden bedömer att den kvantitativa uppföljningen riskerar att medföra att studieförbunden fokuserar på volym i stället för kvalitet. De indikatorer som väljs bidrar sannolikt till att styra folkbildningsverksamhetens innehåll och utformning. Göteborgs Stad ser att indikatorerna tydligare kan användas för att möjliggöra styrning mot en bred

och inkluderande folkbildningsverksamhet som når många olika grupper. Det är även viktigt att bibehålla folkbildningsverksamhetens frihet och frivillighet.

Utredningen innehåller förslag på en ökad statlig uppföljning och kontroll av statsbidragens användning. Detta kan bidra till ökad tydlighet i hur bidragen är avsedda att användas. Dock ser Göteborgs Stad att utredningens förslag kan innebära en risk för ökat administrativt arbete för folkbildningens aktörer och i vissa fall dess samverkansparter, vilket kan resultera i mindre folkbildande arbete. Göteborgs Stads ser samtidigt positivt på den del av förslaget som rör framtagande av ett redovisningssystem för särredovisning av statsbidraget hos studieförbunden. Detta bedöms också kunna bidra positivt till arbetet på lokal nivå.

Utredningen har visserligen sin utgångspunkt i ett statligt perspektiv men Göteborgs Stad vill skicka med att folkbildningsverksamheten även till stora delar berör kommunerna. Inom Göteborgs kommun finns flera folkhögskolor som bedriver folkbildningsverksamhet med statligt bidrag. Vidare finns flera folkbildningsaktörer, i form av studieförbund, som får bidrag från Göteborgs Stad.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Jenny Broman (V) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan, enligt yrkande från V, S och MP den 22 november 2024 (bilaga A) och avslag på övriga yrkanden.

Axel Josefson (M) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som stadsledningskontoret föreslagit (bilaga B) och avslag på övriga yrkanden.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som framgår av yrkande från SD den 20 november 2024 (bilaga C) och avslag på övriga yrkanden.

Vid omröstning i huvudvotering beträffande Jenny Bromans yrkande och Axel Josefsons yrkande röstade Daniel Bernmar (V), Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Blerta Hoti (S), Jenny Broman (V), Marina Johansson (S), Karin Pleijel (MP) och ordföranden Jonas Attenius (S) för bifall till Jenny Bromans yrkande.

Axel Josefson (M), Hampus Magnusson (M), Martin Wannholt (D), Axel Darvik (L) och tjänstgörande ersättaren Nina Miskovsky (M) röstade för bifall till Axel Josefsons yrkande.

Jörgen Fogelklou (SD) avstod från att rösta.

Kommunstyrelsen beslutade med sju röster mot fem att bifalla Jenny Bromans yrkande.

Göteborg den 27 november 2024
Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Mathias Sköld

Yrkande angående – Remiss från Utbildningsdepartementet - Bildning, utbildning och delaktighet - folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Yttrande över remissen Bildning, utbildning och delaktighet - en folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42), enligt bilaga 1 i detta yttrande, översänds till Utbildningsdepartementet.

Yrkandet

Vi instämmer i stora delar i stadsledningskontorets förslag till yttrande och ser det som en god grund för Göteborgs stads yttrande om utredningen. Vi ser dock behov av att förtydliga vissa perspektiv enligt detta yrkande.

Regeringens politik för folkbildningen har hittills varit mycket bristfällig. Det är av yttersta vikt att förändringar i folkbildningspolitiken utgår från frihet och självständighet för folkbildningens aktörer. De förändringar gällande syfte och mål för folkbildningen som föreslås i utredningen riskerar inte bara att leda till bristande kontinuitet för folkbildningen som Stadsledningskontoret påtalar i förslaget till yttrande, men också till ökad politisk styrning av verksamheten vilket är djupt problematiskt. Vi ser också behov av att förstärka skrivningen om problematiken med att mål och indikatorer saknar begreppet demokrati. Givet studieförbundens möjligheter att arbeta demokratifrämjande ser vi positivt på demokrativillkor för bidragsgivningen för att stärka det demokratiska arbetet studieförbunden genomför och de möjligheter det innebär att begränsa bidrag till organisationer som inte uppnår villkoren.

Bilagor (i förekommande fall)

1. Göteborgs Stads yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet - Bildning, utbildning och delaktighet - folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)

Bilaga 1. Göteborgs Stads yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet - Bildning, utbildning och delaktighet - folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)

Göteborgs Stad är delvis positiva till stora delar av betänkandets förslag då merparten bedöms främja folkbildningens utveckling. Göteborgs stad är negativa till den föreslagna förändringen att mål för folkbildningen inte explicit ska inkluderas i förordningen. Folkbildningen bidrar till individ och samhälle och är betydelsefull för att öka delaktigheten. Staden anser att utredningen funnit en god balans mellan att bevara folkbildningens oberoende genom att behålla självförvaltningsmodellen samtidigt som möjligheterna till kvalitativa kontroller och uppföljningar förbättras. Den förändrade balansen mellan staten och folkbildningsaktörerna bedöms kunna bidra till att säkerställa att offentliga medel används till avsedda ändamål. Detta kan även stärka tilltron till såväl statsförvaltning som folkbildningens aktörer.

Göteborgs Stad ser positivt på den nya målstrukturen för folkbildningspolitiken. Syftet med statsbidraget tydliggörs, vilket bedöms bidra till att nå måluppfyllelsen. Staden bedömer att stabila och varaktiga mål främjar folkbildningen. Samtidigt ser staden att utredningen föreslår att det övergripande målet och delmålen inte explicit ska skrivas ut i förordningen om statsbidrag till folkbildningen. I stället föreslås skrivningen ”de av riksdagen beslutade målen för folkbildningspolitiken”. Denna indirekta skrivning innebär att riksdagen kan ändra målen för folkbildningspolitiken utan att ändra i förordningen. Staden ser en risk att detta leder till bristande kontinuitet, vilket kan hämma folkbildningsarbetet. Göteborgs stad ser även en stor risk för ökad politisk styrning av folkbildningens verksamhet från riksdagen, något som skulle kunna begränsa friheten och självständigheten för folkbildningens aktörer.

Göteborgs Stad noterar att mål och delmål samt indikatorer saknar begreppet demokrati. Staden anser att detta är problematiskt då studieförbunden utför mycket demokratistärkande arbete, bland annat inom föreningsteknik och stöd till samverkansparter från civilsamhället. Staden ser däremot positivt på att det ställs krav på att likalydande demokrativillkor för all statlig bidragsgivning till civilsamhället. Detta bedöms vara av stor betydelse för möjligheten att begränsa bidrag till de organisationer som inte klarar av att uppnå villkoren.

Staden bedömer att den kvantitativa uppföljningen riskerar att medföra att studieförbunden fokuserar på volym i stället för kvalitet. De indikatorer som väljs bidrar sannolikt till att styra folkbildningsverksamhetens innehåll och utformning. Göteborgs Stad ser att indikatorerna tydligare kan användas för att möjliggöra styrning mot en bred och inkluderande folkbildningsverksamhet som når många olika grupper. Det är även viktigt att bibehålla folkbildningsverksamhetens frihet och frivillighet.

Utredningen innehåller förslag på en ökad statlig uppföljning och kontroll av statsbidragens användning. Detta kan bidra till ökad tydlighet i hur bidragen är avsedda att användas. Dock ser Göteborgs Stad att utredningens förslag kan innebära en risk för ökat administrativt arbete för folkbildningens aktörer och i vissa fall dess samverkansparter, vilket kan resultera i mindre folkbildande arbete. Göteborgs Stads ser samtidigt positivt på den del av förslaget som rör framtagande av ett redovisningssystem

för särredovisning av statsbidraget hos studieförbunden. Detta bedöms också kunna bidra positivt till arbetet på lokal nivå.

Utredningen har visserligen sin utgångspunkt i ett statligt perspektiv men Göteborgs Stad vill skicka med att folkbildningsverksamheten även till stora delar berör kommunerna. Inom Göteborgs kommun finns flera folkhögskolor som bedriver folkbildningsverksamhet med statligt bidrag. Vidare finns flera folkbildningsaktörer, i form av studieförbund, som får bidrag från Göteborgs Stad.

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet – Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)

Göteborgs Stad är huvudsakligen positivt till stora delar av betänkandets förslag då merparten bedöms främja folkbildningens utveckling. Folkbildningen bidrar till individ och samhälle och är betydelsefull för att öka delaktigheten. Staden anser att utredningen funnit en god balans mellan att bevara folkbildningens oberoende genom att behålla självförvaltningsmodellen samtidigt som möjligheterna till kvalitativa kontroller och uppföljningar förbättras. Den förändrade balansen mellan staten och folkbildningsaktörerna bedöms kunna bidra till att säkerställa att offentliga medel används till avsedda ändamål. Detta kan även stärka tilltron till såväl statsförvaltning som folkbildningens aktörer.

Göteborgs Stad ser positivt på den nya målstrukturen för folkbildningspolitiken. Syftet med statsbidraget tydliggörs, vilket bedöms bidra till att nå måluppfyllelsen. Staden bedömer att stabila och varaktiga mål främjar folkbildningen. Samtidigt ser staden att utredningen föreslår att det övergripande målet och delmålen inte explicit ska skrivas ut i förordningen om statsbidrag till folkbildningen. I stället föreslås skrivningen ”de av riksdagen beslutade målen för folkbildningspolitiken”. Denna indirekta skrivning innebär att riksdagen kan ändra målen för folkbildningspolitiken utan att ändra i förordningen. Staden ser en risk att detta leder till bristande kontinuitet, vilket kan hämma folkbildningsarbetet.

Göteborgs Stad noterar att mål och delmål samt indikatorer saknar begreppet demokrati. Staden anser att detta kan vara problematiskt då studieförbunden utför mycket demokratistärkande arbete, bland annat inom föreningsteknik och stöd till samverkansparter från civilsamhället. Staden ser däremot positivt på att det ställs krav på att likalydande demokrativillkor för all statlig bidragsgivning till civilsamhället. Detta bedöms vara av stor betydelse för möjligheten att begränsa bidrag till de organisationer som inte klarar av att uppnå villkoren.

Staden bedömer att den kvantitativa uppföljningen riskerar att medföra att studieförbunden fokuserar på volym i stället för kvalitet. De indikatorer som väljs bidrar sannolikt till att styra folkbildningsverksamhetens innehåll och utformning. Göteborgs Stad ser att indikatorerna tydligare kan användas för att möjliggöra styrning mot en bred och inkluderande folkbildningsverksamhet som når många olika grupper. Det är även viktigt att bibehålla folkbildningsverksamhetens frihet och frivillighet.

Utredningen innehåller förslag på en ökad statlig uppföljning och kontroll av statsbidragens användning. Detta kan bidra till ökad tydlighet i hur bidragen är avsedda

att användas. Dock ser Göteborgs Stad att utredningens förslag kan innebära en risk för ökat administrativt arbete för folkbildningens aktörer och i vissa fall dess samverkansparter, vilket kan resultera i mindre folkbildande arbete. Göteborgs Stads ser samtidigt positivt på den del av förslaget som rör framtagande av ett redovisningssystem för särredovisning av statsbidraget hos studieförbunden. Detta bedöms också kunna bidra positivt till arbetet på lokal nivå.

Utredningen har visserligen sin utgångspunkt i ett statligt perspektiv men Göteborgs Stad vill skicka med att folkbildningsverksamheten även till stora delar berör kommunerna. Inom Göteborgs kommun finns flera folkhögskolor som bedriver folkbildningsverksamhet med statligt bidrag. Vidare finns flera folkbildningsaktörer, i form av studieförbund, som får bidrag från Göteborgs Stad.

Yrkande angående – Remiss från Utbildningsdepartementet - Bildning, utbildning och delaktighet - folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Yttrande över remissen Bildning, utbildning och delaktighet - en folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42), enligt bilaga 1 i detta yrkande, översänds till Utbildningsdepartementet.

Yrkandet

Göteborgs Stad har 2024-09-09 fått remissen om betänkandet Bildning, utbildning och delaktighet – en folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42) för yttrande. Yttrande ska vara Utbildningsdepartementet tillhanda senast 2024-12-09.

Vi delar i huvudsak stadsledningskontorets förslag till yttrande och anser att det utgör en bra grund för Göteborgs stads synpunkter på utredningen. Det finns dock ett behov av att förtydliga vissa aspekter, vilket vi uttrycker genom bilagan till detta yrkande.

Bilagor

1. Göteborgs Stads yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet - Bildning, utbildning och delaktighet - folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet – Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)

Göteborgs Stad är positivt till betänkandets förslag då merparten bedöms främja folkbildningens utveckling. Folkbildningen bidrar till individ och samhälle och är betydelsefull för att öka delaktigheten. Staden anser att utredningen funnit en god balans genom att möjligheterna till kvalitativa kontroller och uppföljningar förbättras. Den förändrade balansen mellan staten och folkbildningsaktörerna bedöms kunna bidra till att säkerställa att offentliga medel används till avsedda ändamål. Detta kan även stärka tilltron till såväl statsförvaltning som folkbildningens aktörer.

Göteborgs Stad ser positivt på den nya målstrukturen för folkbildningspolitiken. Syftet med statsbidraget tydliggörs, vilket bedöms bidra till att nå måluppfyllelsen. Staden bedömer att stabila och varaktiga mål främjar folkbildningen.

Staden står bakom alternativ 2 vilket är en myndighetslösning. Alternativ 1 menar vi kommer vara ett kostsamt förslag i och med att en rad andra myndigheter ges i uppdrag att se till att Folkbildningsrådet sköter sitt uppdrag, vilket utgör en säregen förvaltningspolitisk lösning – dessutom kommer alternativ 1 leda till ökande kostnader. Generellt är vår hållning att kontroll är bättre tillit. Den nuvarande strukturen med Folkbildningsrådet fungerar inte på grund av de återkommande problemen med fusk och den inneboende jävsituationen som uppstår genom att Folkbildningens aktörer själva utgör Folkbildningsrådet.

En myndighetslösning enligt alternativ 2 skulle innebära att jävsituationen inte längre finns och staten får en större kontroll över medlen som betalas ut. Myndighetslösningen innebär således att vi kan se till att medlen inte fuskas med eller att det går till islamister eller andra extremister. Viktigt att påpeka att denna lösning innebär att kommuner och regioner själva kommer fortsatt ha makten att fördela medel till folkbildningens aktörer.